

บทที่ 5

ภูมิหลังทางสังคมและการเมืองของชาวบ้าน ในการรวมกลุ่มเรียกร้องที่ดินทำกิน

ภูมิหลังทางสังคมและการเมืองในการเรียกร้องที่ดินทำกิน

จากการให้สัมภาษณ์นายเสวย จันทร์ดี ได้เล่าว่า ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2534 ตนเองยังบวชเป็นพระภิกษุจำพรรษาอยู่วัดสันปูเลย ได้มีนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินที่ทำกินในบริเวณป่าบ้านสันปูเลย และได้มีการบุกรุกเข้ามาใกล้ในพื้นที่ป่าอันเป็นที่ตั้งของกุเจดีย์บรรพจตุรฐิพระครูบาสุรินทร์ ซึ่งชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างขึ้นเป็นที่สักการะบูชา ตนเองได้นำคณะศรัทธา ชาวบ้านสันปูเลยเข้าทำการสำรวจแนวเขตโดยใช้ไม้ผูกผ้าเหลืองไปปักเป็นแนวเพื่อแสดงแนวเขตของพื้นที่ป่าที่ครูบาอาจารย์เป็นผู้ดูแลรักษามาตั้งแต่สมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ นายเสวย จันทร์ดี ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ครูบาสุรินทร์ จึงได้ชักจูงชาวบ้านให้รวมกลุ่มกันอนุรักษ์ป่าถือเป็นป่าชุมชนใช้สอยพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ ต่อมาชาวบ้านที่รวมกลุ่มรักษาป่าสันปูเลยได้มาปรึกษาหารือกับตนเองและพระภิกษุสมคิด ปัญญาวิชิโร เกี่ยวกับพื้นที่ป่าดอยหลังถ้ำที่เคยเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของครูบาอาจารย์มาตั้งแต่สมัยก่อนนานกว่า 600 ปี พระภิกษุสมคิด ได้ชักชวนศรัทธาญาติโยมไปร่วมกันพัฒนาเป็นสำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำเพื่อสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสามเณรและฆราวาสที่ต้องการความสงบวิเวก ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะจะมีครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในแถบจังหวัดลำพูนเดินทางมาปักกรดพักปฏิบัติธรรมและสั่งสอนญาติโยมเป็นครั้งคราว เมื่อพระภิกษุสมคิด ปัญญาวิชิโร เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และนายธนา ยะโสภณ (อดีตเคยบวชเปรียญ 5 ประโยค) เป็นประธานฝ่ายฆราวาสริเริ่มก่อตั้งสำนักสงฆ์ปฏิบัติธรรม โดยการสนับสนุนของกลุ่มผู้นำอาวุโสร่วมกันสร้างที่พักสงฆ์บริเวณป่าดอยหลังถ้ำ พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 200 ไร่ และได้มีการเรียกร้องให้อนุรักษ์ป่าบริเวณใกล้เคียง ไร่อีกเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ใช้สอยร่วมกัน พื้นที่ 600 ไร่ ครั้นต่อมาได้มีการจัดพิธีบวชป่า ซึ่งได้นำรูปแบบของท่านพระครูมนัสที่พิทักษ์ วัดศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

กระบวนการรวมกลุ่มของชาวบ้าน มีจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มชาวบ้านในปี พ.ศ. 2538 โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน นายธนา ยะโสภณ นายปฐม สุตวงรัตน์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีเตี้ย ได้รวมกลุ่มชาวบ้านประมาณ 100 คน ได้ทำหนังสือร้องทุกข์

เกี่ยวกับนายทุนได้เข้ามาซื้อที่ดินของชาวบ้าน ที่เคยอาศัยทำกินในบริเวณป่าสาธารณะ ประโยชน์ของหมู่บ้านโดยมีอดีตกำนันตำบลศรีเตี้ยร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านบางคนนำที่ดินไปออกโฉนดเป็นแปลง ๆ จำนวน 158 แปลง มีเนื้อที่ประมาณ 2,500 – 3,000 ไร่ ซึ่งเคยเป็นป่าสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่เขตรอยต่อระหว่าง ตำบลศรีเตี้ยกับตำบลหนองปลาชวย เป็นพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันระหว่างสองตำบล เพื่อใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงวัวควายเก็บอาหารจากป่าเป็นแหล่งยาสมุนไพรและเป็นพื้นที่ปลูกพริกปลูกฝ้ายของชาวบ้าน แต่ปรากฏว่าได้มีการออกโฉนดที่ดิน และได้ขายให้นายทุนทำให้ชาวบ้านสูญเสียที่ดินทำกิน ชาวบ้านทั้งสองตำบลได้รวมกลุ่มกันเรียกร้องขอให้มีการตรวจสอบการซื้อขายที่ดินในป่าสาธารณะ ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้ประชุมหารือการแก้ปัญหาด้วยตนเองและในที่ประชุมได้มีมติให้ทำหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ให้ดำเนินการตรวจสอบกรณีอดีตผู้นำชุมชนขายที่สาธารณะประโยชน์

ต่อมาเหตุการณ์ในการชุมนุมประท้วงของกลุ่มชาวบ้านได้มีขึ้นหลังจากที่มีการทำหนังสือร้องเรียนให้ผู้ว่าสั่งการตรวจสอบแล้วพบว่า มีการออกโฉนดที่ดินของบุคคลจากภายนอกที่เป็นนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินอีกจำนวน 12 ราย ระบุพื้นที่ในการปกครองของตำบลหนองปลาชวยและมีการบุกรุกขยายพื้นที่ออกไปครอบครองที่ดินป่าสาธารณะประโยชน์ ดังนั้นประชาชนทั้งสองตำบลได้มีการประชุมร่วมกันที่สำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำ โดยมีนายธนา ยะโสภณ เป็นผู้นำในการรวมกลุ่มประชาชนทั้งสองตำบล ในที่ประชุมมีมติความเห็นร่วมกันว่าให้มีการยื่นหนังสือให้เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขายที่ดินในเขตป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชนบ้านศรีเตี้ย ในปี พ.ศ. 2534 หลังจากที่ชาวบ้านรอคอยการดำเนินการจากทางผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีการดำเนินการ หรือสั่งแก้ไข ปัญหาที่ดินสาธารณะที่ผู้นำชุมชนได้ขายให้นายทุนและการแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสาธารณะของหมู่บ้าน

ในช่วงปี พ.ศ.2535 จากการให้สัมภาษณ์ของอดีตกำนันอินทร์สม โยปັນเตี้ยได้กล่าวว่า ได้มีประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน มีจำนวนมากกว่า 500 คน ได้มีรวมกลุ่มกันเดินขบวนขับไล่กำนันสมควร วงศ์อินทร์พร้อมคณะกรรมการสภาตำบลและคณะกรรมการหมู่บ้านบางคน ออกจากตำแหน่ง โดยอ้างว่าได้นำเงินพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 120,000 บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถ้วน) อดีตกำนันสมควร วงศ์อินทร์ ได้นำเงินไปใช้ส่วนตัว ได้สร้างความไม่พอใจให้กับชาวบ้านเป็นอย่างมากชาวบ้าน 3 หมู่บ้าน อันได้แก่ บ้านศรีเตี้ย บ้านศรีลาภรณ์

บ้านสันปูเลย เดินกระบวนขับไล่ให้ออกจากตำแหน่งกำนันและได้มีการเลือกตั้งกำนันคนใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่ง

ในปีช่วง ปี พ.ศ 2536 - 2540 ชาวบ้านได้เลือกตั้งกำนัน นาย อินทร์สม โยปั่นเตี้ย (เดิมเป็นสารวัตกำนันอดีตกำนันสมควร วงศ์อิน)เข้ามาดำรงตำแหน่งกำนันตำบลศรีเตี้ย กำนันอินทร์สมได้แต่งตั้งนายธนา ยะโสภา ผู้นำกลุ่มชาวบ้านเป็นสารวัตรักษำนัน และได้ดำเนินการทำการสำรวจชาวบ้านที่มีปัญหาในการถือครองที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านและผู้ที่เคยมีที่ดินทำกินแล้วภายหลังถูกอดีตผู้นำชุมชนร่วมกับนายทุนออกโฉนดทับพื้นที่ ทำกินของชาวบ้าน ซึ่งเคยดำเนินการเรียกร้องให้ทางผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิโฉนดที่ดินจำนวน 53 ฉบับ ในปี พ.ศ. 2536 และได้มีการทำหนังสือร้องเรียนถึงเลขาธิการกรฤษฎีกา ตามหนังสือร้องเรียนดังกล่าวได้ระบุว่ากลุ่มนายทุนได้มีการบุกเบิกขยายพื้นที่เพิ่มเติมออกไปภายนอกเขตพื้นที่มีเอกสารสิทธิถือครอง และได้มีการไถปรับพื้นที่ทำลายลำเหมือง แหล่งน้ำ และป่าไม้ใช้สอยของชาวบ้าน นอกจากนั้นในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 30 องศาที่มีการออกโฉนดที่ดิน ซึ่งผิดหลักเกณฑ์ของการออกโฉนดที่ดิน จากการร้องเรียนดังกล่าวทางจังหวัดลำพูนใช้เวลาตรวจสอบเป็นระยะเวลา 1 ปี และได้มีหนังสือออกด่วนมาจากรองอธิบดีกรมที่ดิน(รักษาราชการแทน) ลงวันที่ 3 มกราคม 2537 แจ้งมายังผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูนเรื่องราษฎรตำบลศรีเตี้ย กรณีการประท้วงเรื่องการออกโฉนดของสำนักงานที่ดินจังหวัด สาขาบ้านโฮ่ง อ้างถึงหนังสือ จังหวัดลำพูน ที่ ลพ 0020/13295 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2536 โดยขอให้การกรมที่ดินกระทรวงมหาดไทยตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิในโฉนดที่ดินจำนวน 58 ฉบับ ที่กล่าวว่าราษฎรผู้ร้องเรียนกรณีนายทุนบุกรุกไถปรับพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชนเสียหาย และมีการออกโฉนดในพื้นที่ภูเขาที่มีความลาดชันมากกว่า 30 องศา นั้นผลการตรวจสอบปรากฏว่า นายทุนยังไม่มี การขุดไถปรับพื้นที่ออกนอกเขตโฉนดที่ดินและที่ดินบริเวณนั้นมีความลาดชัน 10 องศา น่าจะไม่ใช่ที่ภูเขา จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาตามคำร้องของชาวบ้านอีก สำหรับงานสารระบบที่ดินในบริเวณนี้จำนวน 185 แปลงนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า พนักงานที่ดินจังหวัดลำพูนสาขาบ้านโฮ่งได้ตรวจสอบแล้วยืนยันความคิดเห็นว่าการเดินสำรวจออกโฉนดพื้นที่ดังกล่าวได้ทำการโดยชอบตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ และจังหวัดเห็นชอบด้วยแล้วจึงให้ยุติเรื่องร้องเรียนและให้จังหวัดชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนทราบลงชื่อ นายมีชัย สมบูรณ์ รองอธิบดีปฏิบัติราชการแทน

การรวมกลุ่มเรียกร้องของชาวบ้านในครั้งนั้น ไม่มีผลในการปฏิบัติต่อนายทุนในปี พ.ศ. 2538 กลุ่มผู้นำประกอบด้วย นายธนา ยะโสภินา นายปฐม สุตวงรัตน์ นายเสวย จันทะ ได้รวมกลุ่มชาวบ้านเข้าทำการบุกยึดพื้นที่ของนายทุน โดยการเข้าถอดเสารั้วลดหนามหลักเขตที่นายทุนได้ปักเขตไว้ในพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ ต่อมาภายหลัง ส.จ.สุวรรณ หอยแก้ว ได้เข้าแจ้งความจับกุมนายธนา ยะโสภินา พร้อมพรรคพวกอีก 2 คน แต่ได้มีชาวบ้าน ร่วมกันรวบรวมเงินประกันตัวเงินในการสู้ดำเนินคดีระยะเวลา 2 ปี ศาลพิพากษามีความผิด โทษปรับในฐานทำให้เสียทรัพย์สินเป็นเงิน 20,000 บาท มีโทษจำคุก 2 ปี แต่เนื่องจากไม่เคยมีคดีความมาก่อนศาลให้รอลงอาญา 2 ปี

1. สถานภาพและบทบาทของผู้นำในการเรียกร้อง

กรณี นายธนา ยะโสภินา (ชื่อเล่นหวิน) เกิดที่บ้านศรีเจริญ หมู่ที่ 6 ตำบล ศรีเตี้ย ฐานะทางครอบครัวระดับยากจน ฐานะทางสังคมในอดีตเป็นกรรมการหมู่บ้าน ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ตำบลศรีเตี้ย ในวัยเด็กได้เข้าโรงเรียนบ้านสันปูเลย จบระดับ ประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่ได้เรียนต่อเพราะฐานะทางครอบครัวยากจน จึงได้บรรพชาเป็น สามเณรเข้าศึกษา พระธรรมวินัยสอบได้ระดับนักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนปริยัติธรรมที่วัด บ้านโง่งหลวง หลังจากนั้นได้ไปจำพรรษาในวัดศรีบุญเรือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เมื่อ อายุครบ 20 ปีและบวชเป็นพระภิกษุ 5 พรรษา โดยได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมได้นัก ธรรมชั้นเอกและสอบบาลี ได้เปรียญ 4 ประโยค และได้มีโอกาสเรียนต่อโรงเรียนสาย สามีญ จบระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 หลังจากนั้นได้เดินทางไปจำพรรษาอยู่ที่วัดจันทร์ ที่ กรุงเทพฯได้ศึกษาสำนักเรียนบาลีสอบได้เปรียญ 5 ประโยคสำนักเรียนวัดแถวเขตบางลำภู ได้จำพรรษาอยู่ในกรุงเทพฯเป็นเวลา 3 พรรษา และได้เดินทางกลับมาจำพรรษาที่วัดศรีเตี้ย ตำบลศรีเตี้ย เนื่องจากต้องกลับมาดูแลแม่และเป็นพระภิกษุที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ในฐานะพระมหาปริยญเป็นอย่างมาก ตลอดจนปฏิบัติตนเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยและเป็น พระนักพัฒนาที่นำชาวบ้านพัฒนาชุมชนและวัดก่อให้เกิดความศรัทธาต่อญาติโยมภายใน ชุมชนและชุมชนโดยรอบ จำพรรษาอยู่ที่วัดศรีเตี้ย 3 พรรษาจึงลาสิกขาบทออกมาเลี้ยงดูแม่ ยังไม่แต่งงาน และได้สมัครเข้าเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านและได้รับความไว้วางใจจาก ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้มีความรู้ เป็นนักพูด และเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน ราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนได้เป็นอย่างดี และเมื่อมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านแทนผู้ใหญ่ บ้านคนเก่าที่เกษียณอายุ นายธนา ยะโสภินา ได้รับเป็น ผู้ใหญ่บ้านศรีเจริญ หมู่ 6 ตำบล ศรีเตี้ย เมื่อปี พ.ศ 2538 และหลังจากที่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายธนา ยะโสภินา ได้นำ

ชาวบ้านคัดค้านการซื้อขายที่ดินของนายทุน และได้เรียกร้องให้ทางราชการมีการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ (โฉนด) ของนายทุนทับที่ทำกินของชาวบ้าน

กรณี อดีตกำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย อายุ 50 ปี ได้รับเลือกให้เป็นกำนันต่อจากกำนันสมควร วงศ์อินทร์ (ชาวบ้านเดินกระบวนขับไล่ออกจากตำแหน่ง เนื่องจากขายที่ดินป่าสาธารณะร่วมกับนายทุนออกโฉนดที่ดิน และในปัจจุบันติดคุกข้อหาค้ายาเสพติด) อดีตกำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย ชาวนาฐานะร่ำรวยอยู่ในตระกูลดั้งเดิมของบ้านศรีเตี้ย จากการให้สัมภาษณ์ กำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย เล่าว่าในช่วงของกำนันสมควร วงศ์อิน ได้มีกลุ่มนายทุนเข้ามาติดต่อกับคณะกรรมการหมู่บ้านขอซื้อที่ดินในเขตป่าสาธารณะที่ชาวบ้านได้ถือครองกันมาจากการแผ้วถางบุกเบิก ปลูกข้าว ไม้ผล และปลูกพริก ปลูกฝ้าย ซึ่งในอดีตชาวบ้านได้เข้าไปอาศัยเป็นที่พักชั่วคราว ในช่วงฤดูฝนครอบครัวละประมาณ 3-5 ไร่ ซึ่งผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ป่าสาธารณะประมาณ 60 ราย จากคำบอกเล่าของอดีตกำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย กล่าวว่า นายทุนได้เข้ามาติดต่อเพื่อขอซื้อไร่ละ 1,000 - 3,000 บาท หากเป็นพื้นที่ที่มีการทำนาจะได้ไร่ละ 3,000 บาท แต่สำหรับพื้นที่ที่ปลูกฝ้ายหรือปลูกพริก ไร่ละ 1,000 - 2,000 บาท โดยได้มีคนในชุมชนเป็นผู้ติดต่อขอซื้อจากชาวบ้าน ซึ่งในสมัยนั้นคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รวบรวมนำเสนอขายให้กับนายทุน ซึ่งอดีตกำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย ก็ได้เป็นคณะกรรมการชุดดังกล่าวด้วย จึงได้ทราบรายละเอียดว่าคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการกำหนดราคาขึ้นมาใหม่ เพื่อการเสนอนายทุนเป็น ไร่ละ 10,000 บาท และหากบุคคลใดมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) จะได้ราคาไร่ละ 30,000 - 50,000 บาท หากมีใบ สค.1 จะได้ราคาไร่ละ 10,000 - 20,000 บาท หากผู้ใดไม่มีใบ รับรองใด ๆ คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีการแยกตำบลหนองปลาทรายได้มีใบ รับรองสิทธิของผู้ที่ทำกิน และเมื่อนายทุน อันประกอบด้วยบริษัทพิบูลย์ทราย ได้กว้านซื้อพื้นที่ประมาณ 2,500 - 3,000 ไร่ โดยได้จัดทำแบ่งแยกเป็นแปลงออกโฉนด จำนวน 118 แปลง และได้ออกโฉนดในช่วงปี พ.ศ. 2534 และส.จ. สุวรรณ หอยแก้ว ได้กว้านซื้อพื้นที่ประมาณ 130 ไร่ ทำการออกโฉนด จำนวน 10 แปลง ในลักษณะที่ออกเป็นผืนเดียวติดต่อกัน ครอบคลุมพื้นที่ของบุคคลที่ทำประโยชน์และไม่ได้เสนอขายให้กับกลุ่มนายทุนในช่วงนั้นด้วย ซึ่งอดีตกำนันอินทร์สม โยบั่นเตี้ย เล่าว่าทางฝ่ายนายทุนได้เสนอเงินสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน จากการที่คณะกรรมการรับรองเอกสารสิทธิออกโฉนดในแต่ละแปลง ๆ ละ 20,000 - 30,000 บาท แล้วแต่ขนาดแปลงใหญ่ - เล็ก โดยมีเงินทั้งหมดที่นายทุนมอบให้กรรมการหมู่บ้านประมาณ 120,000 บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นบาท) คณะกรรมการได้มีมติในที่ประชุม

นำเงินมาพัฒนากองทุนหมู่บ้าน สำหรับให้ชาวบ้านหรือสมาชิกกลุ่มกู้ยืมไปลงทุนทำสวนและค้าขาย โดยคณะกรรมการได้มีการประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนได้รับทราบทั่วกันมาตลอด

กลุ่มชาวบ้านได้ทำหนังสือที่พิเศษ/2538 บ้านศรีเตี้ยหมู่ 3 ต.ศรีเตี้ย ลงวันที่ 8 มกราคม 2538 เรื่องร้องทุกข์เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อสรุปของพนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน โดยส่งถึงเลขาธิการสำนักงานกฤษฎีกาหนังสือดังกล่าวได้กล่าวอ้างถึงรายชื่อคนตายที่นายทุนอ้างว่าเป็นผู้ที่ได้ซื้อที่ดินก่อนที่มีการออกโฉนด ซึ่งครอบครองที่ดินมาจาก ปี พ.ศ. 2517 จากหนังสือดังกล่าวได้ขอร้องทุกข์เพิ่มเติมในกรณีที่ดินที่สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูนสาขาบ้านโสังแจ้งว่า นายสุวรรณ หอยแก้ว ออกโฉนดที่ดินบริเวณบ้านศรีเตี้ยทับที่ชาวบ้าน มีจำนวน 10 แปลง เนื้อที่ 138 ไร่ 47 ตารางวา ซึ่งไม่ตรงกับนายสุวรรณ หอยแก้ว แจ้งไว้ในใบไต่สวนการฟ้องซึ่งมีการออกโฉนด เนื้อที่ 143 ไร่ 8 ตารางวา มากกว่าที่ดินที่จังหวัดลำพูนแจ้งถึง 13 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา จึงขอให้ทรงสำนักงานกฤษฎีกาตรวจสอบในสารบบที่สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูนสาขาบ้านโสังนอกจากนั้นหนังสือร้องเรียนดังกล่าว ยังกล่าวถึงกรณีที่นายทุนทำการขุดไถที่ดินนอกเขตโฉนด แต่จากการที่มีการตรวจสอบทางสำนักงานกฤษฎีกาได้ทำหนังสือแจ้งว่าไม่ได้กระทำการนอกเขตโฉนดดังกล่าวนั้น ชาวบ้านกลุ่มผู้ร้องเรียนยังยืนยันว่ารถไถของนายทุนได้ทำการไถที่ป่าสาธารณะจำนวน 6 ครั้ง ครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2538 ทำให้ต้นไม้เสียหาย 1,000 กว่าต้น ชาวบ้านได้ทำการขัดขวางเพราะได้เข้าไปในเขตป่าห้วยหินเหล็กไฟหากมีการไถที่ในเขตป่าของชาวบ้านกลุ่มที่ร้องเรียนดังกล่าวได้ขอร้องทุกข์เพิ่มเติมให้ทางสำนักงานกฤษฎีกาทำการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิที่ดินและการใช้ใบ ส.ค.1 ที่ยื่นมาสวมทับที่ป่าบ้านศรีเตี้ย นอกจากนั้นการออกโฉนดยังได้ออกทับเส้นทางสาธารณประโยชน์ดั้งเดิมซึ่งเป็นเส้นทางระหว่างบ้านศรีเตี้ยกับหนองปลาชวยและพบว่าการออกโฉนดทับลำห้วยหิน เหล็กไฟ ซึ่งเป็นลำห้วยไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่บริเวณบ้านท่าหลุก ตำบลหนองสอง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

จากการให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอดีตกำนันอินทร์สม โยบ้นเตี้ย ได้เล่าว่าชาวบ้านได้ทำหนังสือถึงเลขาธิการสำนักงานกฤษฎีกาลงวันที่ 18 มิถุนายน 2540 และได้มีการรวบรวมบัญชีรายชื่อราษฎร จำนวน 1,100 คนให้มีการยกเลิกโฉนดที่ดินที่ออกโดยไม่ได้แจ้งการครอบครองและไม่มีหลักฐานที่ออกทับที่สาธารณะบ้านศรีเตี้ยจำนวน 140 แปลง ระบุว่าที่ 4745 IV 7030 7032 ตำบลศรีเตี้ย 7030 7032 ตำบลหนองปลาชวย ซึ่งนายธนา ยะโสภาก กับราษฎรบ้านศรีเตี้ยได้ทำหนังสือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาอีกฉบับลง

วันที่ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2540 และคณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำเรื่องร้องทุกข์เพิ่มเติม ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2540 โดยขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยคำชี้ขาดและขอให้เพิกถอนโฉนดทับที่ป่าสาธารณะประโยชน์ถึงแม้ว่าพื้นที่บริเวณนี้ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณะมาก่อนก็ตาม แต่ก็ไม่มีหลักฐานเดิมของบุคคล ยืนยันโดยชัดเจนว่าเป็นการครอบครองในพื้นที่มาก่อน

กรณี นาย เสวย จันดี อายุ 44 ปี ตำแหน่งเป็นสมาชิก อบต. ตำบลศรีเตี้ย นายเสวย จันดี เกิดในฐานะปานกลาง เมื่อจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 7 ได้บวชเรียนเป็นสามเณรอยู่ที่วัดสันปูเลยและภายหลังได้บวชเป็นพระภิกษุจำพรรษาที่วัดสันปูเลยมาตลอด 8 พรรษา เป็นผู้ที่ยี่กร้องให้ชาวบ้านอนุรักษ์ป่าดอยสันปูเลยเพื่อเอาไว้เป็นที่หาอาหารตามธรรมชาติ นอกจากนั้นยังได้นำเอาแนวความคิดด้านการอนุรักษ์ของพระสงฆ์กำหนดพื้นที่ 500 ไร่ ให้เป็น เขตอภัยทาน โดยได้ทำการเอาผ้าเหลืองไปมัดเป็นแนวเขตแดน และได้บอกกล่าวชาวบ้านที่เข้ามาทำบุญในวัด ให้ช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่ป่า และป้องกันมิให้นายทุนเข้ามาบุกรุกพื้นที่และซื้อขายจากชาวบ้านเด็ดขาด แต่ในขณะเดียวกันก็อนุญาตให้ชาวบ้านที่ไม่มีที่ดินทำกินเข้าไปบุกเบิก ปลูกพืชตามฤดูกาล โดยกำหนดไม่เกินคนละ 5 ไร่ ฉะนั้นนายเสวย จันดี จึงเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพเชื่อถือจากชาวบ้าน ในช่วงปี พ.ศ. 2524 นายเสวย จันดีได้ลาสิกขาบท ออกมาช่วยทำงานบ้านและดูแลแม่ที่อยู่ในวัยชรา และปรับปรุงที่นาเพื่อปลูกกล้วย และได้มีการเข้าร่วมกับกลุ่มคณะกรรมการเรียกร้องสิทธิทำกินโดยมีนายธนา และนายปฐมสุดวงรัตน์ และนายเสวย จันดี ก็ทำหน้าที่ประสานงานติดต่อกับบุคคลภายนอกและผู้อาวุโสภายในชุมชนที่มีความเชื่อถือในอดีตที่เคยเป็นพระสงฆ์มาก่อน ในการเรียกร้องสิทธิการถือครองที่ดินในเขตป่าสาธารณะโดยมีความคิดเห็นร่วมกับผู้นำอาวุโส ในการพัฒนาพื้นที่สำนักสงฆ์ดอยหลังถ้าให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติธรรมและประกอบกิจของสงฆ์ รวมทั้งเป็นการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ป่าเขตอภัยทาน ไม่ให้ผู้ใดเข้าไปบุกรุกแผ้วถางหรือบุกรุกทำลายป่าอันถือได้ว่าความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์ นั้นเป็นป่าในพื้นที่เป็นสาธารณะประโยชน์ โดยได้นิมนต์พระอาจารย์สมคิด ปัญญาวิโร ซึ่งเป็นพระผู้ปฏิบัติในสายวิปัสณากรรมฐาน ศิษย์ครูบาสุรินทร์ และเป็นพระร่วมรุ่นเดียวกันกับผู้ใหญ่บ้านธนา ยะโสภา และนายเสวย จันดี ซึ่งเป็นผู้ดูแลปรนนิบัติครูบาสุรินทร์มาด้วยกัน ได้ชักจูงชาวบ้านเข้ามาปฏิบัติธรรม อันเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านเป็นอย่างมาก และได้มีการประกาศพื้นที่บริเวณใกล้กับสำนักสงฆ์ดอยหลังถ้าพื้นที่ป่าชุมชนมีเนื้อที่ประมาณ 500 ไร่

กรณี นายแสง บันศรี อายุ 53 ปี ฐานะปานกลาง มีอาชีพ รับจ้างไถสวน ลำไย และมีรถไถขนาดใหญ่ 2 คัน แต่ปัจจุบันได้ขายไป เหลือเพียง 1 คัน โดยให้ลูกชาย คนโตเป็นผู้ไถ ถือครองที่ดินจำนวน ประมาณ 17 – 20 ไร่ พื้นที่อยู่เขตบ้านตำบลหนองปลา สวาย จากการสัมภาษณ์พ่อแสงได้เล่าว่า เดิมที่ได้ไปเป็นคนงานขับรถไถให้กับพ่อเลี้ยงใน เขตอำเภอสารภีสำหรับไถสวนลำไยและไถนา และได้มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกันกับบุคคลที่ อยู่เขตอำเภอเมืองโดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะเป็นเจ้าของสวนลำไย และได้มีการศึกษาเรียนรู้วิธีการ ในการปลูกลำไยและการดูแลรักษา ตลอดจนการซื้อขายลำไยในเขตอำเภอเมืองและอำเภอ สารภีและอำเภอหางดง เพราะมีความคิดว่าอาชีพการทำสวนลำไยเป็นอาชีพที่มั่นคงเพราะ สามารถขายได้ราคาดีในแต่ละปี สามารถขายลำไยได้ตันละไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ถ้าหากมี พื้นที่ภายใน 1 ไร่สามารถปลูกลำไยได้ 20 ได้ และสามารถขายผลผลิตได้ 20,000 – 30,000 บาท / ปี/ไร่ และหลังจากได้เข้าไปศึกษาวิธีการปลูกและการดูแลรักษาลำไยจากนาย ทุนผู้ปลูกลำไยในเขตอำเภอเมือง อำเภอสารภี และกลับมาซื้อรถไถปรับปรุงพื้นที่ดินในพื้นที่ นาที่เคยทำนาอาศัยน้ำลำเหมืองที่ติดน้ำลี้ ในปี พ.ศ.2526 จำนวน 5 ไร่ ปลูกลำไยใช้เวลาดูแลรักษา 5 ปี ได้ผลผลิตดี จึงได้เข้าไปซื้อที่ดินเขตบ้านหนองปลาสุวรายจำนวน ประมาณ 17- 20 ไร่ ซึ่งมีหนังสือประโยชน์ที่ดิน น.ส.3 ในราคาไร่ละ 3,000 บาท ในปี พ.ศ. 2527 – 2530 ได้มีการตื่นตัวในการปลูกลำไยมากขึ้น โดยมีนายทุนจากข้างนอกเข้ามาซื้อที่นา ติด ลำเหมือง พื้นที่บริเวณริมน้ำลี้ ปลูกลำไยประมาณคนละ 5 – 10 ไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ ในเขต บ้านต้นผึ้ง บ้านท่าโชค กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่นา ชาวบ้านก็ได้ เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ปลูกลำไยเกือบทั้งหมด ซึ่งมีประชาชนส่วนหนึ่งที่เคยปลูกพืชผักสวนครัว กะหล่ำปลี ค่ะน้า และพริก กระเทียม หอมแดง และไม่มีที่ดินในการเพาะปลูกจึงเริ่มเข้าไปจับจองพื้นที่ในเขตป่าบุกเบิกในการปลูกพริก แทนการปลูกในพื้นที่นาผลที่ตามมาคือมีผู้เข้าไป จับจองบุกเบิกที่ดินในพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ประมาณ 50 – 70 ราย โดยส่วนใหญ่จะจับจองกันคนละ 3 – 5 ไร่ ตามกำลังแรงงานที่มีในครอบครัว ดังนั้นพื้นที่ในเขตป่าสาธารณะ นับตั้ง ปี 2530 เป็นต้นมาจึงมีผู้เข้าไปถือนครองที่ดินกันเกือบทั้งหมด ยกเว้นพื้นที่ที่ไม่สามารถ เพาะปลูกได้ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่เป็นดินลูกรังเป็นเนินเขาขาดน้ำ แต่ในพื้นที่ป่าสาธารณะ ประโยชน์ที่เรียกครองในปัจจุบันนั้น เป็นพื้นที่ขาดน้ำในฤดูแล้งไม่สามารถปลูกลำไยได้ จึงได้มีการซื้อขายที่ดินกันเกิดขึ้นจากการที่เรียกว่าเสียค่าคัมมิตคัมพรำ ประมาณไร่ละ 300-500 บาท ซึ่งในสมัยนั้นชาวบ้านยังไม่เห็นความสำคัญในการใช้พื้นที่ในเขตป่าสาธารณะ เมื่อมีการมากว้านซื้อของนายทุนโดยผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมีการเรียกร้องให้ขายที่เพื่อนา

เงินรายได้ส่วนหนึ่งมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนมีความคิดว่าหากที่มีนายทุนเข้ามาพัฒนาพื้นที่ในเขตป่าสาธารณะก็จะสามารถทำให้รัฐบาลแปรงบประมาณในการทำถนนเชื่อมต่อระหว่างตำบลศรีเตี้ยกับตำบลหนองปลาทรายจะทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีราคาสูงขึ้น ประกอบกับชาวบ้านมีความเชื่อถือในตัวผู้นำชุมชนอดีตกำนัน นายสมควร วงศ์อิน ได้ชักจูงนายทุนเข้ามาทำบ้านซื้อ โดยหวังว่านายทุนจะเข้ามาพัฒนาทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความเจริญ

ในช่วงปี 2531-2534 ได้มีโครงการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ เจ้าหน้าที่รังวัดที่ดินได้เข้ามาสำรวจรังวัด พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ ได้แก่ ส.ค.1 น.ส.3 ก. และน.ส. 3 (ครุฑดำ) สามารถออกโฉนดที่ดิน ส่วนพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิถือครองใด ๆ ก็ไม่สามารถออกโฉนดได้ซึ่งชาวบ้าน ส่วนใหญ่ถือครองที่ดินในเขตป่าสาธารณะประโยชน์มานานกว่า 30 ปี แต่ไม่มีการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน อันเนื่องมาจากชาวบ้านมีความคิดว่าพื้นที่สาธารณะประโยชน์ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่สำหรับใช้ร่วมกันของคนทั้งชุมชน และหากผู้ใดนำที่ดินดังกล่าวไปออกเอกสารสิทธิก็ถือว่าการทำความผิดกฎจารีตของชุมชน และไม่เคารพต่อผีบรรพบุรุษรุ่นปู่ย่าตายายที่เคยใช้พื้นที่ดินนี้มาก่อนร่วมกัน และไม่เคยปรากฏการซื้อขายที่ดินในบริเวณนี้มาก่อน แต่ในช่วงกำนัน สมควร วงศ์อิน ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านบางคนได้บอกให้ชาวบ้านทราบว่าการออกเอกสารสิทธิเป็นรายแปลงส่วนบุคคลเป็นรายย่อยๆ จะทำไม่ได้เพราะว่าเจ้าหน้าที่รังวัดไม่สามารถมารังวัดที่ดินที่ไม่มีหนังสือรับรองสิทธิการถือครองได้ แต่หากรวบรวมกันหลายแปลงออกโฉนดเป็นผืนใหญ่โดยมีนายทุนผู้มีเงินเป็นผู้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและมี คณะกรรมการชุมชนในระดับตำบลเป็นผู้รับรองสิทธิการถือครองก็สามารถออกโฉนดเป็นแปลงใหญ่ได้แล้ว ภายหลังจากชาวบ้านจะไปขอออกโฉนดโดยอำนายนายทุนที่เคยออกโฉนดไว้ก่อนแล้ว ในพื้นที่ใกล้เคียง ประชาชนก็จะสามารถที่จะออกโฉนดได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความเชื่อและร่วมมือกันอ้างสิทธิการถือครองที่มานานกว่า 10 ปี และได้มอบสิทธิการถือครองที่ดินดังกล่าวให้กับคณะกรรมการผู้ดำเนินการรวบรวมโดยได้ค่าที่ดินไร่ละไม่เกิน 500 บาทในขณะเดียวกันชาวบ้านยังมีความหวังว่า พื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่ายังมีอีกมาก สามารถที่จะบุกเบิกจับจองได้อีก การที่แบ่งขายส่วนหนึ่งก็จะได้อาเงินไปว่าจ้างไถพื้นที่นาปลูกลำไย

จากการสัมภาษณ์ พ่อแสวง (เพิ่มเติม) ในกรณีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในเขตชุมชนเพื่อพัฒนาให้เป็นสวนลำไย นั้นต้องการลงทุนไม่ต่ำกว่า 20,000 – 50,000 บาทต่อพื้นที่ 5 ไร่ ในระยะแรก และต้องลงทุนในการเจาะบาดาลเพื่อเอาน้ำ อีกไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท และต้องดูแลอีกในการลงทุนประมาณไร่ละ 50,000 บาท ชาวบ้านจึงได้ไปกู้เงินจากสหกรณ์

หมู่บ้านและธกส. มาดำเนินการลงทุน ได้สร้างภาระหนี้สินเป็นเวลาระยะยาว 5-7ปี เพราะ จนกว่าที่จะได้ผลผลิตจากการขายลำไย ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งทำให้ชาวบ้านขายพื้นที่ในการถือครองพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ให้กับอดีตผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนได้ขายให้กับนายทุนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันบุคคลกลุ่มดังกล่าวที่มีความคิดพื้นที่ดินเคยถือครองมาก่อนเสียชีวิตเพราะ ได้มีราคาสูงขึ้นและหากนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่ปลูกลำไย มะม่วง ขนุน ก็สามารถที่จะทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่มีประโยชน์ให้กับครอบครัวในอนาคต จึงได้รวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลออกเอกสารสิทธิในการถือครองที่ดินแก่ชาวบ้าน จึงได้รวบรวมกันจัดสรรที่ดินแบ่งเป็นแปลง ๆ ละ 2.5 ไร่ ซึ่งแบ่งให้กับสมาชิกของชุมชน จำนวน 600 กว่าหลังคาเรือน โดยมีการจัดสรรให้กับคณะกรรมการผู้เรียกร้องรายละเอียด 2 แปลง มีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ มีจำนวน 60 ราย สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการรวมตัวเพื่อเรียกร้องก็จะได้รับสิทธิในการจัดสรรที่ดินมากกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิก แต่ในขณะเดียวกันผู้ที่เป็นสมาชิกก็ต้องมีส่วนร่วมในการแผ้วถางพัฒนาพื้นที่ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ทำกินของชาวบ้านส่วนที่เป็นเก็บรักษาไว้เป็นป่าชุมชน ประมาณ 500 ไร่ และส่วนที่เป็นพื้นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำอีกประมาณ 120 ไร่ ผู้ที่เป็นสมาชิกทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือ หากผู้ที่ไม่ไปร่วมจะต้องเสียเงินรายละเอียด 100 บาทต่อวัน รวมทั้งการเดินทางไปเรียกร้องสิทธิที่หน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป หากผู้ใดไม่ไปร่วมก็ต้องมีการว่าจ้างบุคคลอื่นไปเรียกร้องประท้วง แทนตนเองรายละเอียดไม่ต่ำกว่า 100 – 200 บาทต่อวัน

กรณีพ่อเล้า สูดวงรัตน์ อายุ 57 ปี เป็นผู้นำกลุ่มอาวสุ ฐานะยากจน พ่อเล้าจัด เป็นผู้นำอาวสุที่สำคัญของชุมชนที่มีความรู้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และเป็นหมอพื้นบ้าน รักษาโรคมะเร็ง สาร และพวกผื่นคัน โดยใช้สมุนไพรเวทมนต์คาถา น้ำมันตรี เป็นผู้ที่มีความ จดจำคำบอกเล่าการตั้งชุมชน และเป็นผู้ที่มีความคิดในการพัฒนาหมู่บ้านและท่านได้เล่าว่า หมู่บ้านศรีเตี้ยเป็นบ้านดั้งเดิมมีอายุประมาณ 600 กว่า ปี สมัยนั้นมีวัด 3 วัด ได้แก่ วัดบ้าน โส้งหลวง วัดศรีเตี้ยและวัดน้อย จากประวัติมีการก่อสร้างพ่อเล้าจะเล่าประวัติการตั้งชุมชน ได้อย่างละเอียดโดยเฉพาะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับตุ้หลวงเมืองลำพูนซึ่งได้ เล่าว่าพญาท้าวเตี้ยได้มอบหมายให้กับหนานสุรินทร์รวบรวมดอกจิวแดงนำไปส่งให้กับในวัง ดอกจิวแดง (จิวหลวง) ส่งไปให้ยังวังหลวงเพราะต้นจิวแดงออกที่ไหนก็ตามจะเป็นในไร่ปลาย นาหรือในป่า ในบ้านเรือนก็ตามก็ต้องเป็นของเจ้าหลวง รวมทั้งห้วย บวก และลำน้ำถือว่าเป็นของหลวงพญาท้าวเตี้ยจะเป็นผู้ควบคุมการเก็บจิวหลวง และการจับปลาในห้วยและใน

ลำน้ำโดยเฉพาะหนองปลาชวยได้จับปลาอย่างส่งเจ้าหลวงเมืองลำพูนและในหนองเขี้ยวดีมีการจับปลาหลังเขี้ยวทำเป็นปลาร้า จำนวน 10 โอง ส่งให้กับเวียงลำพูน

นอกจากนั้นยังมีการควบคุมการเก็บข้าวนำส่งหลวงข้าวของหลวง(หลวงข้าวหลวง) ที่บ้านหนองเขี้ยว โดยพ่อเล้า สุตวงรัตน์ ได้มีบทบาทในการรวบรวมศรัทธาชาวบ้านจากหลาย ๆ หมู่บ้านร่วมกันสร้างสำนักปฏิบัติธรรมดอยหลังถ้ำ สมัยเมื่อเริ่มตั้งเป็นที่ปฏิบัติธรรมของครูบ่้นแก้ว ครูบาสุรินทร์ และครูบาเฮื่อน ทั้งสามท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติในการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ซึ่งเดิมทีบริเวณป่าติดน้ำลี้เป็นป่าช้าสำหรับเอาระดุกคนตายไปฝัง และพระผู้ปฏิบัติมักจะไปปฏิบัติธรรมในบริเวณป่าแห่งนี้ ซึ่งครั้งต่อมาครูบาสุรินทร์ได้คิดให้เป็นปฏิบัติของพระสงฆ์ โดยการเข้านำพระไปเข้าป่าวิภากรรม(ปฏิบัติกรรมฐาน 7-15 วัน) ตลอดจนนำเอาระดุกคนตายไปฝังและชักจูงชาวบ้านให้ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นเวลานานมากกว่า 50 ปี ดังนั้นพื้นที่ป่าดังกล่าวยังคงเป็นป่าอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ใหญ่ มีพวกไม้ประดู่ ไม้กระเจา ไม้แงะ ไม้ติ่ง ปัจจุบันจัดเป็นป่าพิธีกรรมสำหรับปฏิบัติธรรม โดยมีพื้นที่ป่าเป็นผืนเดียวกันกับสำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่ครูบาสุรินทร์เป็นเจ้าอาวาสวัดสันปูเลย พ่อเล้า เล่าว่าครูบาสุรินทร์เป็นพระที่ชาวบ้านเคารพศรัทธา จึงได้ขอให้ชาวบ้านช่วยดูแลรักษาป่าบริเวณดอยหลังถ้ำเป็นเวลามากกว่า 50 ปีมีเนื้อที่ดินหลายร้อยไร่

ลักษณะการถือครองที่ดินในป่าสาธารณะในอดีตพ่อเล้าเป็นผู้ที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า โดยเป็นผู้ที่มีวัว จำนวน 20 ตัว และได้เลี้ยงแบ่งกับญาติพี่น้อง 2 ราย รวมเป็นทั้งหมดประมาณ 60 ตัว โดยได้นำวัวไปปล่อยให้หากินอยู่ในเขตป่าสาธารณะบริเวณป่าห้วยหินไฟ ซึ่งเป็นพื้นมีน้ำห้วยไหลตลอดปี สามารถทำนาได้เป็นบางส่วน พ่อเล้าจึงได้มีการปลูกนาประมาณ 5 ไร่ เป็นน่าน้ำห่ม่อง ที่มีการทมาจากห้วยหินไฟ และพื้นที่ดิน ได้ปลูกฝ้ายและถั่วลันเตา ในช่วงฤดูกลางพรรษา และได้มีการปลูกพริกและพืชผักสวนครัวอื่น ๆ ท่านได้เล่าพื้นที่ในเขตป่าสาธารณะที่ยังไม่มีการแบ่งแยกหมู่บ้านและแบ่งแยกตำบลหนองปลาชวย ซึ่งเป็นคนบ้านศรีเตี้ยได้อพยพไปตั้งรกรากถิ่นฐานนั้นได้ถือว่ป่าที่ใช้เลี้ยงวัวร่วมกัน พ่อเล้า เล่าว่า พื้นสำหรับการทำนานั้นมีไม่มาก ประมาณ 20 ไร่ เพราะจะต้องมีการบุกเบิกเป็นคันนาและต้องขุดลำเหมืองทดน้ำเข้ามากว่าจะปลูกข้าวได้ต้องใช้เวลาประมาณ 5 ปี และผลผลิตที่ได้ไร่ละประมาณ 30 ถัง พ่อเล้ายังมีหังนาสำหรับนอนพักผ่อนในช่วงฤดูทำนา และมีเกวียนลากด้วยวัว 1 หลัง และตัดฝืนบรรทุกออกมาใช้ในหมู่บ้านท่านได้เล่าถึงเส้นทางเดินทางเข้าไปสู่ป่าสาธารณะเป็นทางเกวียนข้ามน้ำลี้บริเวณที่เป็นป่าช้าฝังกระดูก และมีอีกเส้นทางหนึ่งคือจากบ้านสันปูเลยซึ่งเป็นเส้นทางที่ครูบาสุรินทร์ได้นำชาวบ้านใช้จอบ

เสียมขุด เป็นเส้นทางพอที่จะเดินและลากเกวียนได้ และต่อมาครูบาวิมล ศรีลาพร อดีตเคยจำพรรษาอยู่ที่วัดศรีเตี้ยและได้ไปสร้างวัดท่ากอม่วง และได้นำชาวบ้านทำถนนต่อไปจนถึงหมู่บ้านท่าต่อเมือง และได้มีการสร้างสะพานไม้ เมื่อปี พ.ศ. 2525 ทำให้ผู้คนเดินทางเข้าไปทำประโยชน์ที่ดินป่าสาธารณะมากขึ้นรวมทั้งหมู่บ้านอื่น ๆ ได้เข้ามาจับจองใช้พื้นที่ ซึ่งลักษณะการใช้พื้นที่ป่าสาธารณะในสมัยก่อนเป็นการใช้พื้นที่แบบไร่หมุนเวียนหรือไร่เลื่อนลอย โดยใช้การปลูกฝ้าย ปลูกพริก ใช้เวลาไม่เกิน 3 ปี ก็ต้องย้ายไปบุกเบิกพื้นที่ใหม่ และหากไม่กลับมาปลูกในที่เดิมในระยะเวลา 3 ปี ก็ถือว่าสละสิทธิ ผู้อื่นก็เข้าไปใช้ในพื้นที่นั้นได้

เครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้เรียกร้องที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าสาธารณะ พบว่าผู้นำกลุ่มเรียกร้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ภายในชุมชนกับชาวบ้านทุกกลุ่มเป็นอย่างดี โดยสามารถเข้าร่วมกับผู้กลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้นำประเพณี ผู้นำศาสนา ผู้นำเยาวชนคนรุ่นใหม่ ได้เป็นอย่างดี และนายเสวย จันตะ มีความสามารถประสานงานกับหน่วยงานราชการทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแกนนำทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งนายเสวย จันตะ ได้เล้าวให้ผู้วิจัยฟังในช่วงที่ยังเป็นพระภิกษุ นั้น ได้มีแกนนำของพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้เข้ามากราบไหว้วันมัสการหลวงพ่อบุชาสุรินทร์ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสและเป็นทีเคารพนับถือของผู้คนในเขตอำเภอบ้านโฮ้งและอำเภอป่าซาง ตนเองในฐานะที่เป็นคนคอยดูแลปฏิบัติครูบาสุรินทร์ ก็ได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับแกนนำของพรรคตลอดจนได้ช่วยในการหาเสียงให้กับ อดีตสส.ของพรรคประชาธิปัตย์

นอกจากนั้น นายเสวย จันตะ ได้กล่าวว่าตนเองได้รวบรวมชาวบ้านต่อต้านนายทุน ที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินของบ้านสันปูเลย ตำบลศรีเตี้ยมาก่อน และได้ประกาศเป็นป่าอนุรักษ์ใช้สอยสำหรับชุมชน ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ ในช่วงนั้นได้มีการข่มขู่ของมือปืนกลุ่มนายทุน ได้เข้ามาบอกตนเองว่าพระไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของชาวบ้านขอให้หยุดการเรียกร้องชักนำชาวบ้านให้มีการต่อต้านการซื้อขายที่ดินในพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย นายเสวย จันตะ มีความเป็นห่วงชาวบ้านกลัวไม่รู้เท่าทันเหล่าเหลี่ยมของนายทุน ตนเองจึงได้ลาสิกขาบทออกมาได้และได้มีกลุ่มมือปืนนายทุนว่าจ้างเข้ามาทำการข่มขู่ตนเองอีก โดยกล่าวว่าหากไม่หยุดการคัดค้านการซื้อที่ดินของนายทุนอาจจะสูญเสียชีวิตและนายเสวย จันตะ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าเบื้องหลังของกลุ่มนายทุนมีนายตำรวจใหญ่มีสารวัตรจังหวัดลำพูนอยู่เบื้องหลังการปกป้อง ซึ่งตนเองได้ทำการหนังสือเดินทางไปยื่นให้กับอดีตรัฐมนตรีช่วยกระทรวงมหาดไทย ชำนิ ศักดิ์เศษ ถึงสำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน พบว่ามีการโยกย้ายนายตำรวจและกลุ่มที่มีการเกี่ยวข้องกับอำเภอ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ที่ดิน ปลัด

อำเภอ สารวัตรปราบปราม ตลอดจนข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่หลายท่านโยกย้ายออกไปนอกพื้นที่ ซึ่งตนเองเชื่อว่าเกิดจากการที่ตนเองทำหนังสือ ถึง ท่านิ ศักดิ์เศก ได้ทำการสั่งย้ายผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ แก่นำการเรียกร้องของชาวบ้านโดยมีนายเสวย จันท๊ะ เป็นผู้ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการประสานงานภายในระหว่างชุมชน รวมทั้งการติดต่อของสำนักงานที่มีอำนาจและนักการเมือง เป็นการสร้างความ เชื่อถือศรัทธาของชาวบ้านยิ่งขึ้น ดังนั้นนายเสวย จันท๊ะมีตำแหน่งเป็นสมาชิก อบต. แต่ในระดับชุมชน ที่มีการรวมตัวกันเรียกร้อง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านายเสวย จันท๊ะเป็นบุคคลที่มีความไว้วางใจของชาวบ้านเป็นอย่างมากในขณะเดียวกันนายเสวย จันท๊ะเป็นผู้ที่คอยวางแผนร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนการต่อสู้อำนาจรัฐและไม่ออกมาเรียกร้องเพื่อตนเองโดยส่วนใหญ่ นายเสวย จันท๊ะ จะเข้าไปร่วมกับฝ่ายนโยบายและแผนของกลุ่มเรียกร้องมากกว่า โดยสรุปภูมิหลังทางสังคมและการเมืองของนายเสวย จันท๊ะ เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและการวางยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งสิทธิทำกินของชาวบ้าน

2. กระบวนการทางสังคมและทางการเมืองที่ชาวบ้านใช้ในการเรียกร้องที่ดินทำกินของตำบลศรีเตี้ย

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการเรียกร้องที่ดินทำกินนั้น พบว่า มีระบบขั้นตอนในการดำเนินการโดยผู้ทำหน้าที่ในการวางแผนแต่ละขั้นตอนนั้น ได้แก่ นายธนา ยะโสภาน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านศรีเจริญ และนายเดช นันทรา ผู้ใหญ่บ้านที่ 7 บ้านศรีลาภรณ์ นายเสวย จันท๊ะ เลขานุการสภาตำบลศรีเตี้ย (อบต. บ้านศรีเตี้ย) และนายปฐม สุตวงรัตน์ สมาชิกสภา อบต. ซึ่งได้มีการประชุมเพื่อวางแผนในการเรียกร้องในแต่ละครั้ง โดยกำหนดกลุ่มผู้เรียกร้องออกเป็นฝ่าย ๆ ได้แก่ฝ่ายเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการเรียกร้อง ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้ชายอยู่ในวัยหนุ่ม โดยการจัดเตรียมเตนท์ สำหรับกางให้ผู้ชุมนุมได้พักอาศัย และต่อเรื่องแท่งค้ำสำหรับเตรียมนำไปสำหรับผู้ประท้วงได้อาศัยดื่มกิน โต๊ะ เก้าอี้ เสื้อ ผ้าห่ม มุ้ง และเครื่องอุปกรณ์ในการเตรียมหาอาหาร ได้แก่ เต้าแก๊ส หม้อ กระทะ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่แล้วที่สำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำ จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์จากการทำบุญในวันสำคัญ ๆ ทำบุญทางศาสนา อันได้แก่ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ และวันที่มีการทำบุญในการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน อุปกรณ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมามีพร้อมที่สำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำ และที่วัดสันปูเลย และวัดศรีเตี้ย อันเป็นอุปกรณ์ที่มักจะนำไปใช้งานบุญและงานต่าง ๆ นอกจากนั้นในการสังเกตพบว่า จำพวก

อาหารแห้ง อันได้แก่ข้าวสาร น้ำตาล น้ำปลา บะหมี่สำเร็จรูป เกล็ด กระเทียม หอมแดง พริก ฯลฯ จะมีการรวบรวมในช่วงทำบุญเก็บรักษาไว้ในห้องเก็บสัมภาระ สิ่งของเพื่อนำออกมาใช้ให้กับกลุ่มผู้เรียกร้องประท้วง อันจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้เรียกร้องประท้วงมักจะมีการใช้รูปแบบของความเชื่อเรื่องศาสนาในการทำบุญมาเป็นการรวบรวมอุปกรณ์ ความพร้อมในการประท้วงเรียกร้องในแต่ละครั้ง ตลอดเสบียงอาหารที่สามารถนำไปใช้ในงาน

นอกจากนั้นและได้จัดกลุ่มผู้เตรียมทำอาหาร ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านวันกลางคน อายุประมาณ 25 – 35 ปี จากการสอบถามแม่บ้านผู้หนึ่งที่เข้าร่วมชุมนุมทุกครั้ง ได้รับคำบอกเล่าว่า ตนเองอยู่ในฝ่ายจัดทำอาหารเลี้ยงกลุ่มผู้เรียกร้องเข้าประจำประท้วงทุกครั้ง โดยมี นางสาวศิริวรรณ ทิพย์ศิริกุล เป็นหัวหน้าฝ่ายตระเตรียมจัดสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหาร โดยได้แบ่งกลุ่มผู้เตรียมอาหารออกมาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนอยู่ใน ชุมชน โดยการจัดหาอาหารซึ่งชาวบ้านมักจะให้ความร่วมมือในการให้ผักสวนครัว ไข่ไก่ ไข่เป็ด เนื้อไก่ เนื้อหมู เนื้อวัว ในการทำอาหารแต่ละครั้ง โดยมีการรวบรวมจัดเป็นกลุ่มบ้าน ทั้งหมดมี 6 กลุ่ม โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป และอีกกลุ่มคือกลุ่มที่สองจะไปเตรียมพร้อมในสถานที่ทำการเรียกร้องส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านที่มักจะออกงานร่วมกับทางอำเภอและจังหวัดเวลามีงานเทศกาลหรืองานแสดงสินค้า ซึ่งแบ่งกลุ่มแม่บ้านจะมีความชำนาญในการตระเตรียมอาหารและข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น และสามารถที่จะกำหนดปริมาณอาหารต่อคนที่ประท้วง แต่ในบางครั้งหากมีการประท้วงในเขตอำเภอหรือจังหวัดลำพูนก็มีการทำอาหารไปจากหมู่บ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า ผู้ประท้วงหากขาดผู้สนับสนุนโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง โดยเฉพาะเรื่องอาหารการกินแล้วคงจะไม่มีใครไปนั่งตากแดดตากลมได้เป็นเวลา 3 วัน 7 วัน สำหรับกลุ่มผู้ชายก็เช่นเดียวกันได้แบ่งกำลังออกเป็นฝ่าย ๆ อันได้ ฝ่ายที่ไปประสานงานกับกลุ่มอื่น ในสถานที่ชุมนุม เรียกร้องและกลุ่มที่ประสานงานภายในชุมชนเพื่อรวบรวมผู้ที่เข้าร่วมเรียกร้องโดยจัดแบ่งออกเป็น 6 บ้าน ในแต่ละกลุ่มบ้านจะมีตัวแทนหรือหัวหน้ากลุ่มที่เป็นผู้คอยประสานงาน 6 คน ในขณะทำงานตัวแทนกลุ่ม 6 คน ตัวแทนกลุ่มก็จะมีการวางแผนในการนำผู้ที่ออกไปร่วมประท้วงด้วยการสอบถามความสมัครใจก่อนเป็นอันดับแรกหลังจากมีผู้ที่สมัครใจได้ครบตามจำนวนที่ต้องการก็จะนัดประชุมเป็นกลุ่มใหญ่ 3 หมู่บ้านบริเวณลานหน้าหอประชุมศาลากลางบ้านที่ตั้งอยู่บริเวณสามแยกหมู่ 6 บ้านศรีเตี้ยในทุกครั้ง จะมีผู้นำหมู่บ้าน 3 คน เป็นผู้ประชุมชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดในการเข้าร่วมประท้วงเรียกร้อง จากการเข้าร่วมสังเกตการ 3 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่า นายธนา ยะโสภณ จะเป็นผู้นำชี้แจงให้กับชาวบ้านที่สมัครใจเข้าร่วมประท้วง

ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประชุมเรียกห้อง และมีการกล่าวอ้างถึง ผลประโยชน์ที่จะได้รับกับชุมชนส่วนรวมทุกครั้ง ผู้เรียกห้องให้ชาวบ้านมีความมั่นใจและ กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและได้กล่าวสรรเสริญชื่นชมผู้ที่เสียสละ เวลา การงานและ ความสุขส่วนตัวเข้าร่วมชุมนุมเรียกห้องเพื่อผลประโยชน์แก่ส่วนรวมและการได้มาซึ่งที่ดินทำ กิน เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้กับลูกหลาน แต่จากการสังเกตทุกครั้งที่น่ายเสวยกล่าว มักจะนำ เอาคำสอนของพระครูบาซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านมากล่าวอ้างว่าเป็นผู้ที่ชักนำ ชาวบ้านให้สร้างบ้านและพัฒนาวัด และบ้านไปพร้อม ๆ กัน เริ่มตั้งแต่ ครูบาปั่นแก้ว ครูบา สุรินทร์ และครูบาเฮือน ซึ่งเป็นพระผู้ที่มีบารมีนำพาชาวบ้านให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ อันตรายทั้งหลาย ฉะนั้นก่อนที่จะออกไปชุมนุมเรียกห้องขอให้ผู้ที่สมัครใจยกมือไหว้ไปยัง เจดีย์ธาตุด้านซ้ายของวัดทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน และไหว้ไปทางทิศตะวันตกอันเป็นที่ตั้งสำนัก สงฆ์โดยหลังถ้ำ และเมื่อผ่านหน้าวัดศรีเตี้ยก็ให้ยกมือไหว้ขออาราธนาบารมีของครูบาทั้งสาม ช่วยปกป้องรักษา และคุ้มครองกลุ่มผู้เรียกห้องให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ และไปอยู่สถานที่ใด ขอให้ได้รับความสะดวก สุขกายและสุขใจไม่มีภัยอันตรายใด ๆ เข้ามาทำร้ายผู้ประท้วงได้ ซึ่งจากการสังเกตผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงจะปฏิบัติตามที่นายเสวยแนะนำทุกครั้ง อันเป็นการ สร้างขวัญให้กับตนเองและกลุ่มผู้เรียกห้อง หลังจากนั้นนายปฐม สูดวงรัตน์ เป็นผู้กล่าวคน สุดท้าย โดยการนำเอาคำแถลงการณ์ของกลุ่มเรียกห้องที่ได้ร่างขึ้นมาจากคณะกรรมการนำ มาอ่านให้ ผู้ชุมนุมเรียกห้องได้มีการให้แสดงความคิดเห็นหรือมีการคัดค้านในประเด็นใด ตนเองก็จะนำกลับไปแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกลุ่มผู้ประท้วง และยังได้นำ เอาเอกสารทางราชการหรือในบางครั้งได้นำหนังสือที่ติดต่อกับองค์กรภายนอกหรือองค์กร เอกชน หรือมูลนิธิที่ให้การสนับสนุนมากล่าวอ้าง จากการสอบถามผู้ใหญ่บ้าน นายธนา ยะโสภา มักจะตอบว่า หน่วยงานจากข้างนอกให้ความช่วยเหลือเฉพาะด้านการทำหนังสือ ติดต่อบริษัทงานถ่ายเอกสารหนังสือ ตลอดจนการส่งจดหมาย ส่งแฟกซ์ และโทรศัพท์ทาง ไกลติดต่อบริษัทงานกับ สกน. และสหพันธ์เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนการติดต่อกับ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียกห้อง

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเรียกห้องที่ดินทำกิน

จากการให้สัมภาษณ์ นายธนา ยะโสภา ว่ามีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ผู้แทนกลุ่มอย่างไร นายธนาได้ตอบว่า อันดับแรกต้องขอให้ชาวบ้านในกลุ่มเสนอรายชื่อ คัดเลือกเข้ามาด้วยความสมัครใจของผู้ที่เสนอชื่อด้วย และทางคณะกรรมการกลาง 3 หมู่บ้าน ซึ่งตนเองจะต้องเป็นผู้พิจารณา เพราะในแต่ละกลุ่มบ้านเสนอขึ้นมาต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม

ที่จะมาเป็น ตัวแทนของกลุ่มได้หรือไม่ โดยนาย ธนา ยะโสภาก จะหลักที่ว่าดูแวว และจากการ ทดสอบความ คิดเห็นต่อแนวทางในการประท้วงเรียกร้องหรือความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นกรณี พิเศษ และหากมีคุณสมบัติไม่พร้อมหรือไม่เหมาะสมก็จะต้องมีการเสนอชื่อบุคคลอื่นขึ้นมา แทน แต่ก็ยังให้ตำแหน่งแก่ผู้ที่สมัครใจเข้ามาเป็นผู้นำกลุ่ม เป็นผู้ทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ในกลุ่มบ้านจะมีผู้นำมากกว่า 1 คน หลังจากที่มีการคัดเลือกจากกลุ่มบ้านแล้วก็จะมีการ คัดเลือกแต่ละบ้านโดยใช้หลักผู้ที่มีคุณสมบัติมีความพร้อม และบุคคลนั้นมีความสนใจที่จะเข้า ร่วมหมู่บ้านละไม่ต่ำกว่า 15 คนและได้จัดทำเป็นคณะกรรมการระดับหมู่บ้านโดยให้มีการ ประชุมปรึกษาหารือและนำเสนอแนวทางและวิธีการตลอดจนกระบวนการในการประท้วง เรียกร้อง เมื่อได้คณะกรรมการของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านแล้ว ในจำนวนที่กำหนดไว้ หลังจากนั้น ในคณะกรรมการกลาง ทั้ง 3 หมู่บ้านก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการผู้เรียกร้องโดยการแบ่งออก เป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน และได้จัดผลัดเปลี่ยนกันในการเข้าร่วมประท้วงในแต่ละครั้ง และ มีการพิจารณาความรู้ความสามารถของบุคคลหลักจากเข้าไปทำงานในแต่ละด้านตามความ ถนัดและความสมัครใจ

กระบวนการทางสังคมของชาวบ้านกลุ่มเรียกร้องที่ดินทำกินบ้านศรีเตี้ย ทั้งสามหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่มีความเชื่อและศรัทธาต่อองค์การทางศาสนา อาจจะได้เห็นว่าแนวความในการร่วมกลุ่มโดยอาศัยการร่วมกลุ่มของชาวบ้านโดยการจัด ระบบอาศัยความศรัทธาในพุทธศาสนาและการจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีการแบ่ง กลุ่มการปกครองออกเป็น 6 กลุ่มและมีคณะกรรมการแต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นก็ได้มีการนำ เสนอตัวแทนของกลุ่มเข้ามานำเสนอเป็นตัวแทนในการเรียกร้อง จัดได้ว่าเป็นการจัดตั้งกลุ่ม ผู้เรียกร้องได้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีโครงสร้างแบบดั้งเดิมใน การตั้งหมู่บ้านทางภาคเหนือที่ส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็นกลุ่ม หรือเรียกว่าป๊อก ในแต่ละกลุ่ม นั้นได้มีผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ในกรณีศึกษาบ้านศรีเตี้ย ยังพบว่าการแบ่ง แยกหมู่บ้านออกเป็น 3 หมู่และมีวัด 2 และมีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง แต่ความสัมพันธ์ในเชิง สังคมยังมีความผูกพันแน่นแฟ้น จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ชาวบ้านทั้งสามหมู่บ้าน จำนวน 600 กว่าหลังคาเรือน มีความเชื่อและศรัทธาต่อวัด และสำนักสงฆ์ ทั้งสองแห่ง อาจ สืบเนื่องมาจากวัดทั้งสองวัดเป็นวัดดั้งเดิม มีครูบาทั้งสามองค์ที่เป็นศิษย์อาจารย์เดียวกันใน สายปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฐานกับครูบาพรหมมาวัดพระบาทตากผ้า

กระบวนการทางการเมืองของกลุ่มชาวบ้านที่ใช้เรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ของ รัฐ เริ่มต้นจากการที่กลุ่มชาวบ้านผู้เรียกร้อง 28 รายที่สูญเสียที่ดินทำกินจากการเพิกถอน

เอกสารสิทธิรวมตัวกันปรึกษาหารือกับกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการอันได้แก่ กลุ่มผู้อาวุโส พระสงฆ์ และผู้ที่เคยผ่านการบวชเรียนมาจากพระ ได้แก่ นายธนา ยะโสภินา นายเสวย จันทร์ดี และพระสมคิด ปัญญาวิโร ในช่วงปี พ.ศ. 2538 ในที่ประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ที่ทำการบริเวณพื้นที่สำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำ ซึ่งกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการได้มาริเริ่มการก่อสร้างที่พักสงฆ์ในการตั้งสำนักปฏิบัติธรรม เนื่องจากการสัมภาษณ์ พระภิกษุสมคิด ปัญญาวิโร ท่านได้เล่าว่าเป็นการรวบรวมชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรจะหาทางแก้ปัญหาคารกว่านซื้อที่ดินของกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการบริหารสภา ตำบลในช่วงของนายสมควร วงศ์อินทร์ เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ซึ่งได้มีกรกว่านซื้อที่ดินของชาวบ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย หนองปลาสรวย กลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองในชุมชนได้ร่วมกับนายทุนผู้มีอิทธิพลในระดับจังหวัดใช้กลอุบายหลอกลวงชาวบ้านบางคนให้ขายที่ดินที่เข้าไปทำกินในเขตพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ โดยซื้อในราคา 200 – 1,000 บาท และหากมีบุคคลที่ไม่ยินยอมขายที่ดินก็จะมีคณะกรรมการหมู่บ้านเข้าไปพูดคุยเกลี้ยกล่อมให้ขาย โดยบอกว่าถ้าไม่ขายก็จะมีทางออกเพราะชาวบ้าน รายอื่นที่อยู่ด้านนอกติดถนนหรือติดทางเกวียนได้ตกลงขายพื้นที่นั้นไปหมดแล้ว ชาวบ้านบางคนมีความกังวลว่า หากตนไม่ขายก็ไม่สามารถเข้าไปทำกินในที่ที่ตนถือครองหรือใช้ประโยชน์ได้ จึงได้ตกลงขายซึ่งส่วนใหญ่ในแต่ละรายจะมีไม่เกิน 4 – 5 ไร่ แต่ในเมื่อกรรมการตำบลกลุ่ม นายสมควร วงศ์อินทร์ ตกลงซื้อขายไปแล้วก็จะมีกรปักแนวเขตครอบคลุมพื้นที่กว้างออกไปเป็น 100 ไร่ ถึง 1,000 ไร่ จัดทำเป็นแปลงจัดสรรที่ดินขายให้นายทุนเนื้อที่ทั้งหมดในเขตบ้านศรีเตี้ย 3 หมู่บ้านประมาณ 2,000 ไร่ ได้สร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้านกลุ่มที่ไม่ขายที่ดินที่เคยทำกินมาก่อน อันเนื่องมาจากนายทุนได้กรกว่านซื้อและทำการล้อมรั้ว เสาซีเมนต์ล้อมลวดหนาม และทำการปิดล้อมไม่ให้ชาวบ้านต้องเดินทางผ่านพื้นที่ดินที่นายทุนกรกว่านซื้อไปทำกินในพื้นที่ซึ่งอยู่ ด้านหลังของแปลงที่นายทุนได้ออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนด จึงทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันปรึกษาหารือกับกลุ่มผู้อาวุโสที่มาร่วมกันพัฒนาปลูกสร้างสำนักสงฆ์ดอยหลังถ้ำในช่วงต้นปี พ.ศ.2538 ซึ่งในขณะนั้นมีกลุ่มผู้เป็นแกนนำได้แก่ นายธนา ยะโสภินา นายเสวย จันทร์ดี นายปฐม สุตวงรัตน์ นายเดช นันทรา นายมีน กันทะภัย นายประทวน วงศ์กิตติ นายดวงคำ จันทร์ดีวงศ์ กลุ่มบุคคลที่กล่าวมาเป็นผู้ร่วมกันคิดที่จะใช้วิธีหาแนวทางในการช่วยเหลือชาวบ้านผู้ที่มีความเดือดร้อน และอาตมาก็เป็นผู้หนึ่งที่มีความคิดว่าการกระทำของผู้นำที่เป็นทางการในระดับตำบลและหมู่บ้านเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ไม่มีความเป็นธรรม โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนชักนำบุคคลจากภายนอกเข้ามาถือครองที่ดิน

และสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลที่เป็นชาวบ้าน ซึ่งทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างบริสุทธิ์ และเป็นผู้ที่ศรัทธาในพุทธศาสนาเข้าร่วมงานบุญงานกุศลอันเป็นเนืองนิตย์ ครั้นมาทำบุญในวันสำคัญทางศาสนากับพระสงฆ์ที่มาปฏิบัติธรรม ณ สำนักปฏิบัติโดยหลังถ้ำ ก็มักจะมีการมาปรึกษากับบาตมาว่าอาการกระทำของบุคคลที่เป็นผู้นำที่พวกตนเองได้เลือกเข้ามานั้น ได้สร้างความเดือดร้อนและเป็นการจกฉวยผลประโยชน์จากการนำที่ดินซึ่งเป็นสาธารณะของชุมชนไปออกเป็นเอกสารสิทธิ พวกตนมีความคิดว่าต้นเหตุของปัญหาอยู่ที่ผู้นำที่เป็นทางการ จึงได้ริเริ่มที่จะดำเนินการชุมนุมเรียกร้องขับไล่ผู้นำกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งได้ร่วมกับผู้ที่มีอิทธิพล โดยได้มีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มชาวบ้านที่มีความเดือดร้อนในตำบลหนองปลาทราย ซึ่งจะต้องผ่านเส้นทางจากบ้านศรีเตี้ยเข้าไปยังพื้นที่ทำกินของตนเอง ซึ่งมีหมู่บ้านอยู่ในด้านทิศตะวันตกติดริมแม่น้ำปิง ซึ่งเดิมที่ชุมชนบ้านหนองปลาทราย ซึ่งอดีตเคยเป็นหมู่บ้านเดียวกันกับบ้านศรีเตี้ย จะได้แบ่งแยกเข้าไปทำไร่ทำสวนในพื้นที่บริเวณที่ลุ่มริมแม่น้ำปิง โดยการนำของครูบาเพื่อน ซึ่งได้ไปตั้งวัดที่หนองปลาทรายและได้รวบรวมชาวบ้านกลุ่มที่ไปทำกินในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสร้างเส้นทางรำรองโดยใช้แรงงานคนชุดด้วยจอบและเสียม จนสามารถเป็นทางเกี่ยวนเชื่อมระหว่างบ้านหนองปลาทรายกับบ้านศรีเตี้ย ฉะนั้นกลุ่มชาวบ้านหนองปลาทรายก็ถือได้ว่าเป็นคนบ้านเดียวกันกับบ้านศรีเตี้ยที่แยกหมู่บ้านออกไป ดังนั้นการประสานความร่วมมือในการชุมนุมเรียกร้องของชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลหนองปลาทรายกับบ้านศรีเตี้ย ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางด้านเครือญาติและผู้ที่มีความศรัทธาต่อพระครูบา ซึ่งเป็นพระนักปฏิบัติผู้หนึ่งที่ได้เข้ามาพัฒนาล้านกสงฆ์โดยหลังถ้ำ ฉะนั้นสถานที่แห่งนี้ (สำนักสงฆ์โดยหลังถ้ำ) จึงเป็นที่พบปะปรึกษาหารือของผู้ชุมนุมเรียกร้องทั้งสองหมู่บ้าน เกิดความเรียกร้องสามัคคีและมีแนวความคิดที่จะพัฒนาพื้นที่ทั้งสองตำบลร่วมกัน จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มผู้เรียกร้องระหว่างสองตำบล ซึ่งเรียกว่า คณะกรรมการคัดค้านการออกโฉนดที่ดินทำกินของนายทุนและต่อต้านการซื้อขายที่ดินของคณะกรรมการทั้งสองตำบล ฉะนั้นความร่วมมือ ความสามัคคี ปองดองทำให้เกิดมีพลังที่จะต่อต้านและคัดค้านกับกระบวนการกว้านซื้อที่ดินกับอดีตผู้นำที่เป็นทางการในอดีต จากการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการแบบไม่เป็นทางการในครั้งนั้นมีความเชื่อมั่นและเกิดศรัทธาของชาวบ้านทั้งสองตำบล ในช่วงเข้าพรรษาปี 2537 ได้มีการนัดหมายประชุมวางแผนที่สำนักสงฆ์โดยหลังถ้ำ ในการที่จะชุมนุมประท้วงขับไล่ผู้นำทั้งสองตำบลร่วมกันกตั้งออกพรรษาเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว โดยได้ข้อสรุปในการชุมนุมระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน ก่อนที่จะถึงวันสงกรานต์ พ.ศ. 2538

จากการให้สัมภาษณ์ของ พระสมคิด ปัญญาวิโร ผู้วิจัยจึงมีความเข้าใจ กระบวนการทางสังคมและทางการเมืองของกลุ่มชาวบ้านทั้งสองตำบลอันเริ่มต้นจากเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นระบบเครือญาติของตระกูลที่ได้มีการแบ่งแยกหมู่บ้านออกไปเพื่อบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปิง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์สามารถปลูกข้าวได้ผลผลิตสูงกว่าพื้นที่นาบ้าน ศรีเตี้ย และกระบวนการทางสังคมของชาวบ้านยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมความเชื่ออันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเคารพเชื่อถือนของบรรพบุรุษที่เป็นต้นสายของตระกูลและความศรัทธาเชื่อมั่นต่อครูบาผู้บุกเบิกเส้นทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน การกล่าวอ้างถึงความเชื่อมสัมพันธ์ความโยงใยระหว่างกลุ่มชาวบ้านผู้เรียกร้องในฐานะในอดีตเคยเป็นชุมชนเดียวศรัทธาในครูบาอาจารย์คนเดียวกันและความคิดเห็นในการต่อต้านการเข้ามายึดครองพื้นที่ป่าสาธารณะของชุมชนที่ชาวบ้านทั้งสองตำบลเคยใช้ร่วมกันมาในอดีต จึงสร้างความรู้สึกมีความผูกพันในหลักการกลุ่ม ผู้เรียกร้องที่ดินทำกินที่มีความคิดทางการเมืองที่ว่าผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้ที่มีความสำนึกที่จะปกป้องทรัพยากรอันเป็นสมบัติของส่วนรวม

3. ผลที่ได้จากการรวมตัวกันเรียกร้องที่ดินทำกินของชาวบ้าน

จากการชุมนุมของกลุ่มผู้เรียกร้องที่ดินทำกินขับไล่กำนันตำบลศรีเตี้ย และกำนันตำบลหนองปลาทราย และผู้ใหญ่บ้านหนองสลิง ลาออกจากตำแหน่ง และกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องจึงได้มีการรวมตัวการนัดประชุมหารือขอมติในที่ประชุมบุกเข้ายึดพื้นที่ของนายทุน โดยการนำของผู้นำกลุ่มเรียกร้องที่ดินทำกิน ได้นำชาวบ้านรวมกันทั้งสองตำบลประมาณ 500 คนเข้าทำการขับไล่เจ้าของรถไถที่กำลังปรับพื้นที่ให้นายทุนออกจากพื้นที่ และได้มีการบุกเข้าไปถอดหลักเขตแดนที่นายทุนได้ปักเสาซีเมนต์ล้อมลวดหนามไว้ถอดทำลาย เป็นการประกาศต่อต้านนายทุนไม่ให้เข้ามาถือครองที่ดินในพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยและตำบลหนองปลาทรายอีกต่อไป พร้อมทั้งยื่นข้อเสนอมให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการออกคำสั่งถอดถอนกำนันทั้งสองตำบลและผู้ใหญ่ออกจากตำแหน่งภายใน 7 วัน ซึ่งมีผลทำให้กำนันทั้งสองหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้านต้องลาออกจากตำแหน่ง และกลุ่มชาวบ้านผู้เรียกร้องที่ดินทั้งสองตำบลได้มีการเลือกตั้งกำนันคนใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่งในเดือน พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2538 โดยชาวบ้านได้เลือกนายอินทร์สม โยปันเตี้ยเป็นกำนันตำบลศรีเตี้ย แต่งตั้ง นายธนา ยะโนภา และนายคำมูล พรหมคำตันเป็นสรวัดรำนัน

ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2540 นายธนา ยะโนภา ตำแหน่งสรวัดรำนันได้นำชาวบ้านเรียกร้องเข้าบุกยึดพื้นที่ของ นายสุวรรณ หอยแก้ว (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิก

สภาจังหวัด) พื้นที่ประมาณ 1,000 กว่า ไร่ กลุ่มแกนนำผู้เรียกร้องได้นำมาจัดสรรพื้นที่ทำกินให้กับชาวบ้านกลุ่มผู้เรียกร้องที่ไม่มีที่ดินทำกิน โดยเฉพาะผู้แทนกลุ่มเรียกร้องที่เป็นแกนนำของชาวบ้านทั้ง 6 กลุ่มภายหลังจากการเข้าบุกยึดพื้นที่ของ นายสุวรรณ หอยแก้ว มีโฉนดที่ดินถือครองทำให้มีการฟ้องร้องขอหาบุกรุกสถานที่ส่วนบุคคล จำเลยเป็นแกนนำกลุ่มผู้เรียกร้องที่ดินทำกินจำนวน 12 คน โดยมีแกนนำ คือ นายธนา ยะโสภิต และผู้ร่วมดำเนินการอีก 2 คน ขึ้นศาลพิพากษาดำเนินคดี ซึ่งเป็นการดำเนินคดีของนายทุนรายแรกที่มีต่อแกนนำกลุ่มผู้เรียกร้อง

ผลปรากฏว่าแกนนำผู้เรียกร้องเป็นผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีศาลพิพากษามีความผิด โดยได้ถูกกักขังในฐานะผู้ต้องหาที่สถานีตำรวจอำเภอบ้านไผ่ และสอบสวนเป็นเวลา 3 คืน ทำให้กลุ่มผู้เรียกร้องมีความโกรธแค้นเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมตัวกันไปชุมนุมประท้วงที่หน้าสถานีตำรวจเพื่อให้ปลดปล่อยผู้ต้องหาทั้งสามคน แต่เนื่องจากตามกฎหมายระเบียบการดำเนินคดีจะต้องมีการประกันตัวผู้ต้องหาชาวบ้านกลุ่มเรียกร้องจึงได้ปรึกษารื้อกับทางชาวบ้านขอเสียเงิน เพื่อนำไปเป็นค่าประกันตัวและได้ขอความร่วมมือกับข้าราชการครูในชุมชนเป็นผู้ค้ำประกันรับรองผู้ต้องหาออกมา ในช่วงระยะเวลาดำเนินการขึ้นศาลต้องใช้ระยะเวลา 2 ปี ผู้ต้องหาที่มีความผิดฐานชักนำกลุ่มผู้เรียกร้องเข้าบุกยึดพื้นที่เอกสารซึ่งมีเอกสารสิทธิถูกต้องตามกฎหมายและได้เข้าทำลายรั้วลวดหนามของบุคคลอื่นให้เสียหายสิ้นมีโทษคดีอาญารัฐบุกรุกจำคุกเป็นเวลา 2 แต่เนื่องจากผู้กระทำผิดไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนจึงได้ให้รอลงอาญาเป็นระยะเวลา 2 ปี ในฐานะกระทำความผิดฐานทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นมีโทษปรับชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินจำนวน 20,000 บาท ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวชาวบ้านรวบรวมเงินกันเข้าประกันตัว โดยกลุ่มผู้เรียกร้องได้เรียกระดมเงินสู่คดีจนกระทั่งคดีความล้าเสร็จสิ้น

การประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายผู้นำสมัชชาคนจน

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านผู้เรียกร้องการแก้ปัญหาเรื่องที่ดินและการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ป่าสาธารณะของชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้นำการเคลื่อนไหวคัดค้านมี 2 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายสายนายปฐม สูดวงรัตน์ ซึ่งได้ติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มผู้เรียกร้องในปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ ในกลุ่มอำเภอบ้านไผ่ อำเภอลี้ และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ซึ่งทุกครั้งก่อนที่จะมีการชุมนุมประท้วงเรียกร้อง นายปฐม สูดวงรัตน์ จะทำหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มแกนนำของ 3 อำเภอ และมีผู้นำชุมชนบ้านเหล่าปางเสือ ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง

และผู้นำชุมชน นายดำเนิน เนตรปัญญา ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนบ้านห้วยน้ำเย็น ตำบลป่าไผ่ อำเภอสี

การติดต่อกับเครือข่ายอื่น ๆ นั้น นายปฐม บอกว่าได้ติดต่อกับกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ โดยแรกเริ่มนั้น เมื่อเราได้มีปัญหาคือที่ดินป่าสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านได้ถูกกลุ่มนายทุนบุกรุกจับจองและทำประโยชน์ เมื่อปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นหมู่บ้านของเราแต่เดิมได้ใช้พื้นที่ตรงนี้เป็นที่เลี้ยงชีพเรื่อยมา เช่น หาของป่า เก็บเห็ด ฟืน และสิ่งต่าง ๆ มากมาย เมื่อเราสูญเสียตรงนี้ไป เราก็ไม่มีที่เลี้ยงชีพอีกต่อไป ความเดือดร้อนต่าง ๆ ตามมาเนื่องจากว่านายทุนใช้พื้นที่ตรงนี้ปลูก ลำไย มะม่วง และล้อยาว ทำให้การสัญจรไปมาถูกตัดขาด เมื่อมีปัญหาขึ้นก็มีการรวมตัวกันในระดับหมู่บ้าน และระดับท้องถิ่นคืออำเภอบ้านโฮ่งเท่านั้น แต่ปัญหาไม่ได้รับการตอบสนอง จึงได้รวมตัวกันในระดับจังหวัด และได้รู้จักกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ที่มีปัญหาเดียวกัน การเรียนรู้ของบุคคลหรือกลุ่มของเราก็ตามปกติเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อน และความสัมพันธ์ในฐานะของกลุ่มที่มีปัญหา เช่น ทางกลุ่มของเราได้ติดต่อกับกลุ่มต่าง ๆ ในลำพูนและเชียงใหม่ ตลอดทั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือ ตอนบนมีเรื่องสำคัญอะไรก็จะติดต่อกันให้รับรู้ และคอยช่วยเหลือกันอยู่ตลอดเวลา และทางกลุ่มของศรีเตี้ย ได้เชิญแกนนำเครือข่ายต่าง ๆ เช่น แกนนำกลุ่มเกษตรกรรายย่อยภาคเหนือ 8 จังหวัด มาให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการสอบถาม นายปฐมบอกว่าในครั้งแรกกลุ่มของเราจะไปพูดคุยกับกลุ่มที่มีปัญหาด้วยกัน เมื่อติดต่อระหว่างกันบ่อย ๆ ก็จะมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งได้ให้ความรู้ในเรื่องนโยบายของรัฐบาลในสมัยช่วงนั้น ๆ เมื่อมีการประชุมกลุ่มที่มีปัญหาด้วยกันนานเข้าก็มีกลุ่มองค์กรเอกชน(NGO)เข้ามาให้ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการแก้ไขปัญหาที่ดินหรือป่าไม้และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มหรือองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรายย่อยภาคเหนือ 8 จังหวัดหรือ คน ได้ให้ความรู้และแนวทางในการแก้ปัญหา

นอกจากนั้นหน่วยงานทางราชการจังหวัดก็ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านอำนวยความสะดวกสถานที่ เช่นเมื่อรวมตัวชุมนุมประท้วงเรียกร้องที่หน้าศาลากลางเชียงใหม่ หน่วยงานของรัฐก็คอยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิเช่น เทศบาลเชียงใหม่ก็นำรถสุขาภิบาลบริการ รวมทั้งนำดื่ม น้ำใช้มาบริการถึงที่ชุมนุมประท้วง ฝ่ายสาธารณสุขก็ได้มาตรวจสุขภาพดูแลผู้เจ็บป่วยตลอดเวลา